

sitä näkynyt täällä "henkaamassa" sinun ympärilläsi, kuten tavallisesti.

Senja (katsoen vakavasti Paavoja silmiin): — Kuule, Paavo! Ethän vain liene mustasukkainen?

Paavo: — En ensinkään, muuten vain olen vahvasti sitä mieltä, että kun me nyt olemme oikein kihloissa, niin saisit karkoittaa tuon sosialistin vähän edemmäksi, jos et hyvinkin halunne trammarin muijaksi.

Senja: — Kyllä ymmärrän yksin, sitä pitäisi tässä jo alkaa osata olla ylpeä siitä, että "minun mieheni on Heclassa mainarina ja kosenjäksi paanarina", kuten Calumetin muijat sanovat. Mutta sitä minä en ymmärrä, miten minä Apelia voisin miinikään karkoittaa, kun hän ei kerran tee mitään sopimatonta. Poika-parka on liiankin kaino.

Paavo: — Rakastuneet ovat aina kainoja, mutta siitä huolimatta sinä voisit sanoa äidillesi, että hän käskisi Apelin hakea toisen ruokapaikan, minä en voi sallia sitä, että hän tässä alinomaa pyrki sinun kanssasi "matslakoitteen".

Senja: — Me emme voi käskä ketään pois ilman syytä, niin kauan kun kerran pidämme ruokamieliä. Jos niin tekisimme, niin sinä tapauksessa alkaisivat kaikki meitä poikoteeramaan.

Paavo: — Voisittehan käskä Fränkin samalla kertaa, sinä on syytä kylliksi, että he aina soittavat suutansa sosialismista ja uniosta.

Senja: — Eikös Amerika ole vapaa maa, että kukin saa puhua omista mielipiteistään?

Paavo: — Vapaudestakin saatava olla jokaisella omat mielipiteensä mutta ennen kaikkea, vapautta ei pitäisi käyttää väärin. Tuo alinomainen sosialismista ja unionismista "toosaaminen" saattaa enen pitkää koko tämän talon miehet mustalle listalle — Mikä muuten noita poikia vai vannee, kun eivät olleet työssä viime yönä, eivätkä tänäkään iltana mennee, johonkin alkaa mennä miuleilla lavat rikki?

Senja: — Kun sinä viitsitkin vielä hokea tuota ijänikuista miulin nimeä: Apeli ja Frankki ovat poissa työstä siksi, että heidän työpaikkansa kuuluu olevan niin va rallinen, ettei sinne uskalla mennä, kun kiviä putollee yhtenäin.

Paavo: — Mitäistä noita joutavia! Ei kaivosmies kiviä pelkää; mutta taisi olla tanssit sosialistien haalilla.

Senja: — Oli nekin. Minäkin olin siellä.

Paavo: — Mitä varten ja kehen luvalla, jos sais luvan kysyä?

Senja: — Juuri sitä varten olin, että näkisin, jos tässä heti täytyy alkaa lupaa kyselemään, kun on vaihdettu sormuksis.

Paavo: — Eipä tietenkään tarvitse; mutta sittenkin on sinua jokin voima alkanut vetämään sinne sosialistien haalille. Ethän ole ennen tavannut siellä käydä. Apeliko maksoi sinut sisälle?

Senja: — Sinä olet hupsu! Enkö minä itse voi ostaa itselleni

sisäänpääsylippua. (Menee Paavon polvelle istumaan ja laskee kätensä hänen kaulaansa.) Älä viitsi olla mustasukkainen; ethän rakas...?

(Fränkki ja Aate tulevat. Senja nousee äkkiä ja menee entiselle paikalleen.)

Fränkki: — Anteeksi! Me emme tienneet, että täällä rakastellaan. Jos olisimme tietäneet, niin emme olisi tulleet keskeyttämään sitä pyhää toimitusta.

Senja: — Mitäpä keskeyttämistä tuossa lienee tuskinpa se olisi valmiiksi tullut, vaikka olisitte oventakanakin varonneet.

Aate (kävlee pitkin latiaa, on vähän päissään): — Tulee se valmiiksi siten kun (laulaa) mainarin akka se kaupungilla kakara-kaaraa pukkaa ja pukkaa, kakara-kaaraa pukkaa. Ja tuulikin tuvassa tiedustaa, jos nuorist' on nainut kukkaan ja kukkaan, jos nuorist' on nainut kukkaan.

Senja: — Älä viitsi Aate laulaa, et sinä päissäsi ole kumminkaan. Pastori Blomkin on tuolla sisällä. Saa taas aihetta juoruta meidän poikain juomisesta.

Aate: — Älä helkkarissa! Vai on pappi täällä! Joko häät tulee tänä iltana?

Senja: — Ei niinpäin piippukaan ole; omilla asioidlaan kai tuo kulkenee, mitä lienee asiaa.

Fränkki: — On tullut emännältä kyselemään, mitä miehet juttelevat uniosta, että hän pääsee sitten Lampertille kielittelemään.

Paavo (katsellen Päivälehteä): — Kuparin hinta on taas kohonnut, yhä parempi aika tulee kuparisaarella.

Fränkki: — Parempipa tietenkin, mutta kenelle, jos sais luvan kysyä?

Aate: — Paavollepa tietenkin, hänkin uskaltava mennä naimisiin sitten kun kuparin hinta kohoaa.

Paavo: — Kaikille tulee parempi aika. Työmiehillä on paljon työtä, ja kun hyvin sattunylennetään palkkojakin keväällä 5 prosentilla. Ja kun työmiehillä on hyvä aika niin on liikemiehillä myöskin. Jos työläiset uskaltavat mennä naimisiinkin, kuten Apeli sanoo, niin siitäkin saavat liikettä huonekalukauppiat ja valokuvaajat.

Aate: — Niin ja synodalaisten naimisiin mennessä erittäinkin papit ensin vihkimistä ja sitten lastenkastamista ja hautamista.

Paavo: — Ja jos sosialistitkin uskaltaisivat mennä naimisiin, niin se tuottaisi työtä rauhantuomareille, ensin vihkiessään ja sitten erottaessaan niitä.

Aate: — Niin, ja sitten (laulaa) Mainarin akka se kaupungilla j.n.e.

Vallinmäki (tulee): — Mikäs Aatea laulattaa?

Aate: — Herra Jesus! Vallinmäen Antti! Sinä union agitaattori, tulet tänne paasin taloon ja täällä on jo Jesuksen agitaattori ennestään.

Fränkki: — Älä sano Jesuksen agitaattori, sano suoriksi, yhtiön agitaattori.

Vallinmäki: — Mitäpä siitä, antaa papin olla. Puhutaan me omista asioistamme. Jokos tämän

talon miehet kaikki kuuluvat unioniin?

Fränkki: — Ei ne herra mainarit vielä kuulu. Esimerkiksi tämäkään herrasmies tässä. Paavo Lampinen, jos saan luvan esittää?

Paavo: — En minä rupeakaan. **Fränkki**: — Eipä tietenkään. Mutta meillä oli syntymässä tässä mielenkiintoinen keskustelu, kun Vallinmäki tuli, sitä juttua kannattaisi jatkaa. Istuhan alas Vallinmäki.

Vallinmäki: — Hyvä on. Mistä oli kysymys?

Aate: — Siitä, että kannattaisiko työmiehen mennä naimisiin silloin kun kuparin hinta kohoaa.

Fränkki: — Nämä meidän nuoret miehet mittaavat kaikki asiat naimisen mittapuulla, kuten kuulet. Mutta kysymys oli vain yksinkertaisesti siitä, ketä kuparin hinnan kohoaminen hyödyttää? Tämä veli synodalainen sanoo sen hyödyttävän työläisiä. Mutta nykyään on asiat sillä kannalla, että se hyödyttää ainoastaan kaivantojen osakkeitten omistajia ja työläisille lisää vaan kuormaa kuorman päälle, jota kalliimpaa on kupari, sitä kiihkeämmin vaativat kapitalistit, että sitä yhä enempi tuotetaan.

Paavo: — Siksi se juuri hyödyttää työläisiä, että se antaa enempi työtä kun tuotantoa lisää, ja vähentää siis työttömyyttä.

Fränkki: — Älä nuolase, ennenkuin tipahtaa. Se aika on jo ohitse, jolloin tuotantoa lisättiin lisäämällä työläisiä. Nykyään sitä lisätään parantamalla koneita ja koventamalla työntekoa.

Vallinmäki: — Kuparin hintaa kohoaminen hyödyttää sitä luokkaa, joka pystyy sen hyödyn itsellensä ottamaan. Jos työläiset täällä järjestyvät voimakkaaksi unioksi, niin ne voivat ottaa itselleen hyötyä kuparin hinnan kohoamisesta. Nyt se hyödyttää työläisiä ensiksikin siten, että se osottaa ettei ole liikaa kuparia markkinoilla ja että kuparilla on menekkiä. Se senka tarjoo työläisille tilaisuuden taistella itselleen parempia palkkoja vaikka lakolla. Mutta kuten sanottu ensin täytyy työläisten järjestystä voimakkaaseen unioni-järjestymättöminä emme voi mitään järjestynyttä omistavaa luokkaa vastaan.

Paavo: — Teidän unioni emme voi myöskään yhtään mitään. Mitä köyhät työläiset voisivat esimerkiksi sellaista miljoonayhtiötä vastaan kuin Calumet & Hecla.

Vallinmäki: — Niinkö! Onkos kuparisaaren mainarit köyhiä? Onpa se hyvä kuulla mainarilta itseltään ja vielä synodalaiselta. Ennen ovat kuparisaaren mainarit aina välttäneet olevansa hyvin toimeentulevaa väkeä ja selettäneet koko jutun täällä mukavallisevasta köyhyydestä agitaattorien keksimäksi.

Aate (laulaa): — Tekisi mieleni hieman laulella noista Calumetin mainareista ja reista, noista Calumetin mainareista. He siikaarit suussa ja kalerit kaulassa tulevat salongeista ja geista, tulevat salongeista.

Paavo: — Pitäisihän herra agitaattorin tietää, että kaikki maailmassa on suhteellista, köyhyyskin. Kun me sanomme, että kuparisaaren mainarit ovat hyvin toimeentulevaa väkeä, tarkoitamme me sillä, että he ovat hyvin toimeentulevia muihin työläisiin verrattuina. Calumet & Heclaan verrattuina he tietenkin ovat köyhiä niinkuin kirkon rotta.

Vallinmäki: — Huomioon on kuitenkin otettava, että rotat eivät ole tehneet kirkkoa, mutta työmiehet ovat tehneet Calumet & Heclan kaivannot ja pitävät niitä käynnissä yhä edelleenkin. Nämä kaivannot eivät tuota mitään, niin hyvässä kunnossa kuin ne lienevätkin, jos työläiset lakkaavat niissä työtä tekemästä. Rottiin ja syöpäläisiin voi paremmin verrata omistavaa luokkaa, jotka elävät työläisten työn tuloksista, eivätkä siis itse tee mitään hyödyllistä työtä.

Paavo: — Huomioon on kuitenkin otettava että yhtä vähän kuin rotat tekevät kirkkoa yhtä vähän he maksoivat niitten miesten palkkaakaan jotka kirkon tekevät. Toisin sanoen panivat pääomaa likoon, joilla kirkko tehtiin, mutta Calumet Heclan osakkeitten omistajat ovat panneet, ja siksi heillä on täysi oikeus siihen voittoon mitä heidän pääomansa tuottavat ja uniolla ei ole täällä mitään tekemistä. Työläiset saavat olla kiitollisia, kun nämät suuret yhtiöt antavat heille työtä ja toimeen tuloa.

(Jatkoa seuraavassa numerossa.)

PERHEENÄITI

Nainen, kodin äitinä on kuin kahleorja. Velvollisuudet perheen äitinä vaativat niin suurta uhraantuvaisuutta työläisperheessä.

Jokapäiväisen elämän taakka on niin raskas, että se joskus tahtoo painaa niin alas, ettei jaksa ajatella mitään hyödyllistä, tai järkiperaista.

Tämä järjestelmä puristaa niin lujalle äidit ja isät jokapäiväisyyteen, ettei voi vaikka kuinka tahtoisiakin, ottaa aina osaa köyhälistön luokkataisteluun.

Äidit istuvat illat paikaten ja parsien, neuloen ja korjaten ryysyjä—ryysyjä. Ikäänkuin ei olisi mitään muuta varten nainen maailmassa. Yhä nusi, ja taas nusi riekale lasten, miehensä ja omassa vaatteissaan, muistuttavat hänelle, että hän nainen, äiti, kodin sulo, lämpö, kauneus, puhkaus, rakkaus ja onni, on noita risaisia riekaleita varten.

Unhoita kaikki muu, ei ole aikaa mihinkään muuhun, työläisperheen koti tarvitsee joka pisanan voimaa mitä nainen voi itsestään antaa.

Ja monet äidit, taloudellisten huolien, ainaisen köyhyyden ja kurjuuden painostamana eivät jaksa ajatella muuta kuin: jospa vain jaksaisimme pärjätä vielä muutaman vuoden, että lapset pääsisivät työhön. Ja lapset näkevät niin pian kuin muisti kehittyi, vain amaista työtä ja ahertamista. Aina kuulevat vain

(Jatkoa kahdenneltoista sivulla)